

ПАЙДАХДИН ЮГЪ МУБАРАКРАЙ!

Гъурметлу районгълир! РФ-дин Пайдах чи Гъукматдин лап важиблу лишанрикай сад я. Къуват, вафалувал, ватанпересвал лишанламишзавай адан пуд рангунин лепейрик кваз халкъар са уьлкведа сад хъана. Ватан хуьн ва аваданламишун патал абуру дъвейринни зегъметдин игитвилер къалурна, акъалтзавай несилар бубайрин баркаллу чешнейралди тербияламишна. И кар гилани давам жезва.

Гъукматдин Пайдахдиз, Гербдиз, Гимндиз гъурметун – им чи гзаф халкъарин уьлкведин тарихдиз, бубайрилай атанвай хъсан адетриз гъурметун я. Пайдахдин суварин Юкъуз къуй чи районгълир, вири россиявийриз чандин сагъвал, Ватан хуьнин ва вилик тухунин карда агалкъунар хуьрай!

«Ахцегъ район» МР-дин къил
О.М.АБДУЛКЕРИМОВ

1928-йисалай акъатзава

№35 (8743) арбе

12+

ЩИШИ ДУЪНЪЯ

26-август, 2020-йис.

Газет гъафтада садра акъатзава.

Къимет 10 манат

РАЙАДМИНИСТРАЦИЯДА СОВЕЩАНИЕ

МУКЪАЯТ ХЪУХЪ: КОРОНА-ВИРУСДИ КЪИЛ ХКАЖЗАВА!

Даш АЛИЕВ

25-августдиз Ахцегъ райадминистрациядин активдин нубатдин совещание Ахцегъ муниципалитетдин къил Осман Абдулкеримован регъбервилек кваз къиле тухвана.

- Алай вахтунда коронавирин инфекцияди къил хкажун чак къалабулух кузава, - башламишна Осман Магъмудовича вичин рахунар. - Маскайринни бегълейрин режим зайиф хъувунки республикада ва райондани азарлуяр гзаф хъанва. Накъ, анжах са суткадин къене Махачкъалада тади куьмекди 98 кас больницайриг агакъарна. 25-августдин делиралди, Ахцегъ районда коронавириндик 128, пневмониядик 85 ва ОРВИ-дик 208 кас азарлуяр (азардин мукарин, яни очагрин 151-дакай 63 райцентра) ава. Абурукай 85 ЦРБ-дин стационарда ва 336 кас амбулаторныйдаказ сагъар хъийизва...

Школаяр келунин цийи йисаз гъазурунин месэладай гаф райадминистрациядин къилин заместитель Вадим Агъасиева къачуна. Ада къейд авурвал, райондин школаяр 1-сентябрдиз аялар къабулдиз гъазур я. 24-августдиз чун, РУО-дин начальник Алмас Гъажиев ва районада гигиенадинни эпидемиологиядин Центрдин къилин дуктур Иман Къазихановни галаз школайриз фена, анра келунин цийи йисаз гъазур хъунин, къилди

къачуртла, пищеблокар авай гъал ва 1-сентябрдиз сифтегъан классрин аялар пулсуздаказ чими тубиралди таъминариз хъунин месэлаяр ахтармишна. Малум тирвал, РФ-дин Президентдин тапшуругъдалди, 2020-йисуз РФ-дин субъектриз куьмек яз 22 миллиард манат пул ахъайнава. Аялар азардикай хуьн патал школайриз термометриярни дезинфекциядин къаришмаяр къачун патал райадминистрациядай 98 агъзур манат пул ганва...

Налогар кватгунин ва ОКС-дин месэладай гаф экономикадин отделдин начальник Фарид Агъмедовади къачуна. «Районда мужьуд вацран налогдин пландин тапшуругъар эменнидай 47 ва чилин налогдай 91 процентдин тамамарнава. И жигъетдай зайиф гъалар Ахцегърин, Хуруьгрин, Къакларин, Смугъулрин, Цуругърин ва Ялахърин СП-ра ава. ГНИ-дин делилрай, къенин йиькъалди районгълир чпел алай 22 миллиондикай 3 миллионни 243 агъзур манат (14%) транспортдин налогдин буржар вахтанва.

Эхирдай Осман Магъмудовича алатай совещанидал СП-рин килеризни идарайрин руководителриз гайи тапшуругъар къиле тухузвай гъал ахтармишна. Чпин къуллугъдин везифайриг жавабдарсузилелди эгечизвайбуруз тугъмет авуна.

РОССИЯДИН КЪИЛИН ЯРЖАРИКАЙ САД

Уьлкведин а чаван Президент (Б.Ельцинан) Указдалди РФ-дин Государстводин Пайдахдин Югъ 1994-йисан 20-августдиз тайинарна. Ам гъар йисуз 22-августдиз къейдзава. Государстводин Пайдах уьлкведин официальный къилин яржарикай сад я. Россиядин Государстводин Пайдах сифте яз 1667-йисуз «Лекъ» твар алай урусрин гимидал хкажна. Ам лацу, вили ва яру рангарикай ибарат тир. 1693-йисуз пуд рангунин (триколор) пайдахдикай пачагъ 1-Петрдин хуси штандарт хъана. 1705-йисуз ада акъудай буйругъдал асаслу яз, алишверидин вири гимийрал винидихъ къейднавай хътин рангарин пайдахар хкажна.

1896-йисан 11-майдиз 2-Николаян иштираквални аваз уьлкведин юстициядин Министерствода къетлен совещание къиле фена. Анал Россиядин пайдахдин рангар лацу, вили ва ярубур хъунин гъакъиндай мад дегиш техийидай къарар къабулна.

Революциядилай къулухъ – 1918-йисан 8-апрелдиз ВЦИК-

дин регъбер Яков Свердлова женгинин яру пайдах уьлкведин милли ярж яз тесикъарун теклифна. Идаз талухъ декретдал гъа йисан 14-апрелдиз къул чугуна. 1924-йисан 18-апрелдиз СССР-дин ЦИК-дин Президиумди уьлкведин цийи жуьредин Пайдах тесикъарна. Адан вини пиле къизилдин мукални клува гъед авай.

1991-йисуз Москвада къиле фейи малум тир вакиайрин вахтунда Лацу квалел (Дом Правительства РФ) тарихда

гъатнавай жуьредин триколор хкажна. Гъа и йисан 22-августдиз РСФСР-дин Верховный Советди «РСФСР-дин милли пайдах тесикъунин ва ишлемишунин гъакъиндай» къарар къабулна. 2000-йисан 25-декабрдиз РФ-дин Президент Владимир Путина «Россиядин Федерациядин Государстводин Пайдахдин гъакъиндай» Федеральный закондал къул чугуна. Адал асаслу яз, Россиядин Государстводин Пайдах лацу, вили ва яру рангарикай ибарат жезва.

УЧАСТКОВАЯ ИЗБИРАТЕЛЬНАЯ КОМИССИЯ ИЗБИРАТЕЛЬНОГО УЧАСТКА № 0132 С ПОЛНОМОЧИЯМИ МУНИЦИПАЛЬНОЙ ИЗБИРАТЕЛЬНОЙ КОМИССИИ СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ «СЕЛО ХНОВ» АХТЫНСКОГО РАЙОНА РЕСПУБЛИКИ ДАГЕСТАН

РЕШЕНИЕ

23 августа 2020 года № 21
ОБ ОТЛОЖЕНИИ ГОЛОСОВАНИЯ НА ВЫБОРАХ ДЕПУТАТОВ СОБРАНИЯ ДЕПУТАТОВ СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ «СЕЛО ХНОВ»

Решением Собрания депутатов сельского поселения муниципального образования «село Хнов» № 12 от 23 июня 2020 года были назначены выборы депутатов Собрания депутатов МО «село Хнов» Ахтынского района на 13 сентября 2020 года. Зарегистрированными по указанному избирательному округу на 23 августа 2020 г. остаются одиннадцать кандидатов.

В соответствии с пунктом 4 статьи 45 Закона Республики Дагестан от 06.07.2009 № 50 «О муниципальных выборах в Республике Дагестан» - если ко дню голосования в одномандатном (многомандатном) избирательном округе число зарегистрированных кандидатов окажется меньше установленного числа депутатских мандатов или равным ему, либо если в едином избирательном округе будет зарегистрирован только один кандидат, список кандидатов или не будет ни одного зарегистрированного кандидата, списка кандидатов голосования в таком избирательном округе по решению соответствующей избирательной комиссии

откладывается на срок не более трех месяцев для дополнительного выдвижения кандидатов, списков кандидатов и осуществления последующих избирательных действий, за исключением случаев, предусмотренных частью 6 настоящей статьи.

Учитывая вышеуказанное требование закона и в соответствии с пунктом 4 статьи 45 Закона Республики Дагестан от 06.07.2009 № 50 «О муниципальных выборах в Республике Дагестан» участковая избирательная комиссия № 0132 решила:

1. Отложить голосование по выборам депутатов Собрания депутатов сельского поселения «село Хнов» Ахтынского района для дополнительного выдвижения кандидатов и осуществления последующих избирательных действий на 1 ноября 2020 года.

2. Опубликовать настоящее решение в районной газете «Новый мир».

Председатель комиссии
З.К.АГАЕВ
Секретарь комиссии
М.С.МАМЕДАГАЕВ

МИЛЛИ СЕНЯТКАРВАЛ

ХАЛИЧАЙРИН УСТАД

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Хипехъанвилехъ галаз алакьалу тир гам-халича хрунин сеняткарвал дуньяда лап сифте искусстварикай сад я. Дербентдизлай, Самур дередилай Ипекдин Чехи рехъ физ хуьникди чинра и сеняткарвили цуьк акъудна. Дагъвийрин яшайишда рух, партиял чилик-квачерик вегъизвайтла, халкъдин тарих, культура, ацукъун-къарагъун маналу нехишралдини къаматралди суьретламишнавай гам, халича, сумах халкъдин яратмишунин багъа ядигар хъиз (гъакъикъатдани гъакъ я) тир. Абуру къадирлувилелди аялдин къепинал, кпуник вегъин, чарасуз жигъиз яз сусав вугун, кваллин гуьзел имарат яз цлак кутун ва багъа пишкеш патал ишлемишдай. Бубайрин баркаллу адетар хуьзвай пара чкайра гилани гъакъ я.

Виликрай урус хуьруьн квалера вичел ксуз жедай чехи пич ва гъаятда цин кую хъиз, лезгийрин яшайишда гам-халича ва абуру храдай тарар (станок) чарасуз лишанар тир. Абуру майишатдин туьквейвиллин ва хизандин агъваллувиллини меденивиллин гъакъиндай шагъидвалзавай. Халкъдин гъилин-тупун квахъзавай милли сеняткарвиллин бегъер тир хъсан халичадиз исътдани еке къимет ава, амма ам храдай устларар, гъайиф хъи, саки амач. Дуньяда халкъарин лап къадим ва надир и сеняткарвал, милли искусство, гъайиф хъи, алай вахтунда квахъунин къурхулувилик ква. Ятгани, рикъиз тессели гузвай хътин хъсан кар ам я хъи, гам-халичайрал ашкъилу бязибур бубайрин и сеняткарвилел чпиз бизнес ийиз алахъзава.

Ахцегърин машгъур музейда, советрин девирдин залдин цлак, вичелай дагъви дишегълидин гуьрчег къамат килигзавай надир халича ква. Ватандин Чехи дяведин иштиракчи, Дагъустандин искусствойрин лайихлу деятель, халичайринни гамарин зурба устад, женгерин са жерге шабагърин сагъиб ва дяведилай гуьгъуьниз

яратмишунин ислягъ зегъметдай «Знак почёта» къве орден къазанмишнавай Хадижат Юсуфовна Султановадин твар прикладной (практикадин метлебин) искусстводин алемда машгъур я. Ада яргъал йисара агалкъунралди Дербентдин гамар храдай фабрикадин къилин инженервиле кваллахна, коллективдин арада къетлен гъурмет ва автори-

тет къазанмишна. 1977-йисуз рагъметдиз фейидалай къулухъ фабрикадин коллективди, Хадижат хътин ватанперес халис инсан гунай Ахцегъ жематдиз къетлен гъурметдин лишан яз, Х.Султановадин шикил авай надир халича багъишна.

Хадижат 1914-йисуз Ахцегъа зегъметкеш, медени чехи хизанда (ина ирид аял чехи жезвай) дидедиз хъана. Сар чухъунин, регъенай ягъунин, абурукай чакрайралдини тупунчалди гъалар авунин, абуру гъар жуьре рангариз вегъинин ва ахпа гам-халича хрунин кваллахар Хадижатаз гъевчи чавалай квалле акуна таниш тир.

ХАЛИЧАЙРИН УСТАД

Гуьгуьнай са кьадардин руш яз диде Къантатахъ ва бадедихъ галаз а кваллахар вичини ийиз хъана. Зигинлу, дирибаш рушаз абуру чпин тежриба, сеняткарвиллин сирер чирзавай. Буба юсуф лежбер тир. Чехи хизандиз фу гун патал ам, гьилер кьабарламиш хъана, пакамлай няналди чулда жедай.

1930-йисуз Ахцегьрин чешнелу мектебдин 10-класс агалкьунралди куьтягъна, Хадижат, халичайрин гьазур устлар яз, Ахцегьрин гамар храдай фабрикада кваллахал кьабулна. 1942-йисуз немсерин чапхунчийри Кавказдал гьужумар ийизвай лап четин вядеда ватанперес руьгьдин дагъви рушавай таяр-туьшерихъ галаз секинди халича храз ацукьиз хъанач, ам гуьгуьллувилелди фронтдиз фена. 1945-йисуз хурдал женгерин орденарни медалар алаз ва коммунист яз (компартиядин жергейриз ам армияда кьетген виклегъвилей 1944-йисуз кьабулна) хайи ватандиз хтана, Ахцегьрин гамар храдай фабрикада вичин зегьметдин чка хьуна. Амма хизандин гьалари, кьисметди Хадижат Дербент шегьердиз акьудна. 1945-йисалай ана коврово-сбытовой базаддин кьилин инженервиллин ва 1961-йисуз Дербентда гамар храдай фа-

кьачуртла, фабрикада гьилелди хразвай 80 процентдиз виниз чичи авай халичайр экспортдиз рекье твазвай ва абуру гьар жуьре выставкайра квенквечи чкаярни кьазвай.

Вичин кьилин везифайрилай алава, Султановади халичайрин художественный рекьяй лап вини дережадин гзаф кьадар цийи эскизар, шиклар, чешнеяр яратмишна, ва абур чичин надир халичайра гьатна. Хадижатан, мессела, «Ахцах», «Гуьней», «Шалбуздагъ», «Мурад», «Бадедин хтар», «Риктин нурар» тварар алай халичайр а макьамда вирибурун мецел алай. Султановадин чешнейра декоративный милли нехишринни геометриядин фигурайрин, кьушаринни гьайванрин куьмекдалди хайи Тебиатдин гуьзел шиклар аквазва. Садава кьур элементринни кутугай рангарин эсерлу композицийрин яратмишунри пешекарар гьейранарзавай. Абуру Дербентдин фабрикадин продукция дуьньядин лап хьсан халичайрин чешнейрин жергеда твазвай. Гьелбетда, им лап еке агалкьун ва гьа са вахтунда Хадижат Султановадин зегьметдиз виниз тир кьимет тир.

Агалкьунрикай рахайтла, анжах са 1968-йисуз Султановади ДАССР-дин художественный Советди тарифуналди тестикъарай 6 шикил-чешне яратмишна. 1958-йисуз Хадижатан зегьметдин пай квай Дагъстандин гьилин кваллахдин халичайр Брюсселда Виридуьньядин выставкада кьизилдин медалдиз ва 1967-йисуз Лейпцигда Халкьарин арадин ярмаркада кьизилдин медалдиз ва Лейпцигдин ярмаркадин махсус Дипломдиз лайихлу хъана. Аквадай хьтин агалкьунрикай сад Хадижат Юсуфовнади 1960-йисан апрелдиз Москвада Дагъстандин искусстводин ва литературадин декадада иштиракун хъана. И жигьтетдай адиз КПСС-дин Дагобкомдин, Верховный Советдин Президиумдин ва Министрин Советдин патай ганвай Чухсагъуьвиллин чар ава.

Кьейдин, чешнелу пешекардин яргъал исарин гьакьисагъ зегьмет Гьукьуматди «Знак почёта» кьве ордендалди (1951 ва 1966-йисара гана), «ДАССР-дин прикладной искусствойрин лайихлу деятель» гьуьрметдин твар гуналди (1960) ва гьукьуматдин дережадин са жерге Гьуьрметдин грамотайрални кьиметлу пишкешралди кьейдна. Кьуллуьгьдин везифаяр Хадижата, суварин ва ял ядай йикъар талгъана, гьамиша общественный ва партийный кваллахрихъ галаз санал ийиз хъана. Муьжуд йисуз Дербентдин гамар храдай фабрикадин партбюродин секретарвиле хьайи ам са шумудра КПСС-дин Дербент горкомдин пленумдин членвиле, горсоветдин депутатвиле хъана.

Вичин уьмуьрдин эхиримжи йикъаралди (ам 1977-йисуз рагьметдиз фена) Х.Султановади хъянавай пешедиз вафалувал кьалурна. Адан женгинин ва зегьметдин рехъ акьалтзавай несил патал Ватандиз кьуллуьгьунин чешне я.

НЕ ДОПУЩЕНО К ВВОЗУ В РОССИЙСКУЮ ФЕДЕРАЦИЮ СВЫШЕ 435 ТОНН ПОДКАРАНТИННОЙ ПРОДУКЦИИ

Марина МУРСАЛОВА, начальник отдела карантинного фитосанитарного контроля на Госгранице РФ

В период с 1 по 31 июля текущего года Управлением Россельхознадзора по Республике Дагестан на складе временного хранения «ВИАДУК» был пресечен ввоз на территорию Российской Федерации из Азербайджанской Республики, Исламской Республики Иран и Грузии двадцати четырех партий подкарантинной продукции с высоким фитосанитарным риском. Основанием для задержания стало за-

ключение дагестанского филиала ФГБУ «ВНИИКР», подтвердившее факт выявления в продукции карантинных вредных организмов: в черешне, персиках, нектаринах,

яблоках и сливе – восточной плодовой жорки, в томатах – томатной моли, перце – западного цветочного трипса, абрикосах и персиках – восточного мучнистого червеца. Общий вес подкарантинной продукции составил 435,3 тонны.

Своими действиями владельцы грузов совершили административные правонарушения, административная ответственность за которые предусмотрена статьей 10.2 КоАП РФ об административных правонарушениях. Ввоз подкарантинной продукции на территорию РФ был запрещен.

ФЕСТИВАЛЬ КЫЛЕ ФЕНА

Ражаудин СУЛЕЙМАНОВ

7-августдизлай 15-августдалди Махачкьалада фольклордин ва адетдин медениятдин халкьарин арадин «Горцы-2020» фестиваль кьиле фена. Иниз Россиядин 15 региондин ва кьецепатан 7 уьлкведин векилар атанвай. И мярекат 2004-йисалай инихъ тухузвайди я. Ам 2012-йисалай ЮНЕСКО-дин фольклордин международный проектдин календарда гьатнава. Чи уьлкведин халкьарин музыкадин культура девлетлуди ва надирди я. Фестивалдин иштиракчийрихъ куьрпедин кьиб эчягъдайлани, веьк ядайлани ва маса кеспияр ийидайлани тамамариз хьайи чи халкьдин яратмишунрик шерик жедай мумкинвал хъана.

Коронавирусдин пандемия себеб яз, и мярекат цли сифте сеферда, тамашаяр галачиз тешкилна. Амма инсанар адиз Интернетдай ва республикадин телеканалрай килигна. Фестивалда Ахцегъ, Докьузпара ва Мегьарамдхуьруьн районрин ашукьарни сегьнедиз экьечна. Абуру тамашаяр чпин алакьунралди гьейранарна. Шакусуз, и жуьредин мярекатра адан иштиракчийри чи республикадин халкьарин музыкадин яратмишунрилай гьевес кьачузва.

ДИСПАНСЕРИЗАЦИЯ ВОЗОБНОВЛЯЕТСЯ!

Ф.Ю.БАЛАБЕКОВ, директор Магарамкентского филиала ТФОМС РД

В связи с улучшением эпидемиологической обстановки и поэтапным снятием ограничительных мер, связанных с распространением COVID-19 профилактические медицинские осмотры и диспансеризация стали вновь доступны для взрослого населения за исключением граждан в возрасте 65 лет и старше, а также лиц из групп риска, имеющих хронические заболевания бронхолегочной, сердечно-сосудистой и эндокринной систем. Они могут пройти диспансеризацию только после полного снятия ограничений и устранения рисков распространения коронавирусной инфекции.

Напомним, что профилактические осмотры можно проходить ежегодно, лица в возрасте от 18 до 39 лет могут проходить углубленный диспансерный осмотр 1 раз в три года, старше 40 лет ежегодно.

С прошлого года процесс прохождения диспансеризации стал удобен: ее можно пройти не только в рабочее, но и в вечернее время после 18-00 ч., а также по субботам, гражд-

дане от 40 лет в день прохождения диспансеризации освобождаются от работы, т.е. создаются все условия, чтобы Вы могли пройти диспансеризацию. В медицинских организациях соблюдены все меры для защиты посетителей от заражения.

Уважаемые граждане! Призываем Вас уделить внимание собственному здоровью, не игнорировать приглашение на профилактические медосмотры или диспансеризацию!

Если у Вас возникли вопросы, обращайтесь за разъяснениями в страховую медицинскую организацию, номер которой указан на обратной стороне страхового медицинского полиса или на телефон горячей линии Магарамкентского филиала ТФОМС РД: 55-18-28.

ДУХТУРРИЗ ПАМЯТНИК ЭЦИГДА

З.ГЪАМЗАЕВА

Баркалуу крарик кьил кутунвай дестеди Дербент шегьердин кьил Хизри Абакаровавай коронавирусдин пандемиядин вахтунда азарлуяр сагьардайла, чеб хаталу и азар акатна кечмиш хьайи Дагъстандин духтурриз памятник эцигун тлалабна. Ада месэладин тереф хвена. Автор РФ-дин лайихлу, Дагъстандин халкьдин художник, Россиядин художествойрин Академиядин член-корреспондент Шариф Шагьмарданов я. Памятник гуьрангунин гранитдин дестекдал акьвазнавай буьруьндикай гьазурнавай духтурдин кьалуб жеда. Кьерехрал кьизилдин гьарфаралди рагьметлу духтурдин тварарни фамилияр кьийда. Лап мукьвара монумент шегьердин паркаркай сада эцигда.

КАМАЛДИН ХАЗИНАДАЙ

Я жуван, я масадан анжах са гафарихъ инанмиш жемир. Крариз килиг, крарихъ инанмиш хьухъ.

И ва я маса инсандихъ галаз гуьруьшмиш ва я дуст хьайила, жуваз жедай ваь, гьадан хийир-менфятдикай фикир ая.

Л. ТОЛСТОЙ.

Уьлкведин законриз сифтенисифте кьиле авай пачагъ вич табий хьун, абурал вичи амал авун лизим я. Пачагъ законар хуьнал атайла зайиф яз хьайила, законар члуруналди ада властни члуьрзава, гьилик квайбурун патай гьуьрметни кьадарзава.

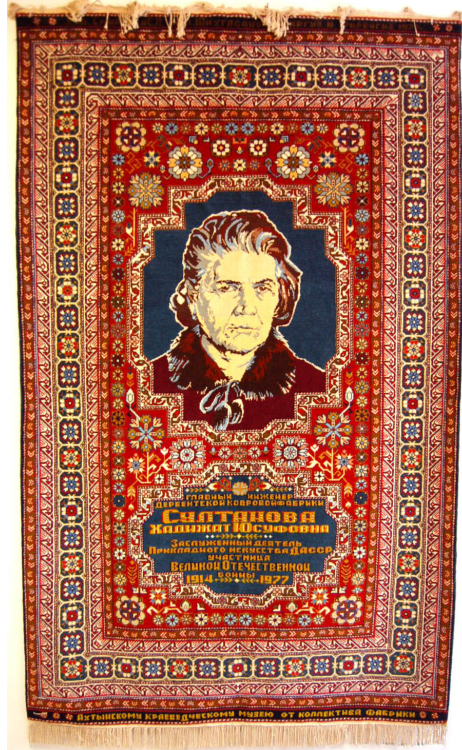
М. ЩЕРБАТОВ.

Хьсан хизан тукьлуьрун патал анжах са кланивал тимил я. Чехи дуствални герек я. Килигайла, чеб-чпиз кланзавай хьизни аквада, амма уьмуьр, хизан тешкилиз алакьзавач. Хизан патал женг члуьгуна кланда.

А. КОРНЕЙЧУК.

Кланивал инсандиз хас я; эгер нихъ ихьтин гьисс авачтла, анжах са руфун тухарунини ксуз-кьарагьуни ахьгинди гьайванрин юлдашдиз элкьуьрзава.

СААДИ.

брика кардик кутур сифте йикъалай адал и карханадин кьилин инженервиллин жавабдар ктуллуьгъ ихтибарна. Санлай пешекарвиллин и хиле милли сеняткарвал хуьз ада 30 йисалай артух девирда чешнелувилелди кваллахна.

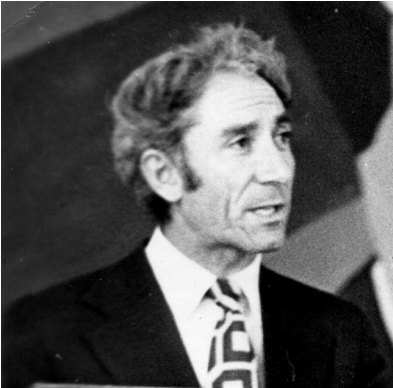
Экономикадин жигьтетдай хьсан кьазанжийрин, вишералди пешекарар авай чехи карханадин кьилин инженервиле кваллахиз Хадижат Султановади, гьилелди гам-халича хрунин вири сирерай тамамвилелди кьил акьатнавай устад пешекарди (устадиллин дережа хкажун патал ада Москвада махсус курсар куьтягъна), жегьил устларар вердишарунин, акьудзавай продукциядин ери хьсанарунин, ассортимент гегьеншарунин ва санлай республикадин художественный прикладной искусство вилик тухунин карда еке зегьмет члуьгуна ва а зегьметди вичин бегьерни гана. Кьилди

ЖУРНАЛИСТИДИН КЪЕЙДЕР

ПУД ИУДА БЕЛУРУССИЯДИН ТАМА

Н.А.ГЪАЖИЕВ, зегъметдин ветеран, журналист

(Эвел 32,33,34-нумрайра)

хилез еке пулар, такъатар ахъайзава. Чпелай залпанд алатнавай культурадин, искусстводин деятелри, чиновникри кинопроизводствода, сегнейра кьиметсуз, эдебузуз шейэр арадал гъизва. Кинойра ягъунар-къиникъар, ивиар-мейитар, гуж гъалибурун, къакъудун-тарашун, месин сегнейэр хейлин артух хъанва.

Телевидениедикай рахаз къанзамач, инаг яд къана ни къачунвай вир хъыз ава. Гъи канал кутуртлани (тек-бир «Культура» хътин каналар квачиз) гъа кинояра авай шикалар тикрар жезва, абур бязибурун хусият хъанва. Гъа са чинар-суретар, са ксар – Малаховар, Галкинар ва икI мад. Передачаарни тикрар жезвай, эдебузуз гъа садбур – «Давай поженимся», «ДНК», «Пусть говорят»... Гъафтада 6 юкъузуз А.Малахов экранда ава. «Секрет на миллион», «Русское лото», «Мужское, женское» хътин передачаар ва хейлин масабур абурун жергедай я. Марифат, эдеб садахъни авач. Инсандин чпуру инстинктарни гъашервилер, нефс къати авунилай гъейри, са метлебни абурухъ жезвач. Сегънедин попса, эстрададин «шоуменар» чеб чпин ихтиярда ава. Я государстводин, я общественностдин патай гуъзчивал авач. Сагълам цензура (гуъзчивал) гъамиша герек я. Малахован вацран мажиб 50 агъзур доллардила вивиз (350 агъзур манат) я, амай попсаарни эстрадникар фадлай вири миллионерар хъанва. Властта авайбурун къилиз гъич фикир къезвач: вучиз сегънеда авай клоунризни тупунихъ галгъузавай футболистриз къезвезвай къазанжир, гуъвай пулар инженерилай, духтуррилай, муаллимрилай 50 ва адалайни артух сеферра гъаф я?!

Зегъмет, общество патал гереквал ва менфятлувал чилни цав я эхир! Телевидениедин кумекдалди вири улькве дебилриз (къамайриз) элкъуързава, къасухдай хъиз халкъдин руъгъдин дережа агъузарзава. Г.Грефа Валдайский форумдал гайи теклиф – халкъдиз культура гун герек авач, вучиз лагъайтIа ам идара авун чаз четин жеда – умуърдиз кечирмишзавай хъиз аквазва. Телевидениедин сергъясуз амалар акурла куъгъне са шиирдин царар рикIел къвеза:

Четвертые сутки пылают станции, Горит под ногами родная земля. Не падайте духом, поручик Голицын, Корнет Оболенский, налейте вина!

Спортда вуч жезва? Допингдила алава ина къенепатан азар ава, вири пулдила аслу хъанва. Гъадахъ вири маса гуъза. Международный акажжунра къуршахар къунай ва спортдин маса журеярай лайхлуи, кар алакъдайди туна пул гъайди вилик физва. Пул къилин аргумент (делил) хъанва. Гъа ихътин гъалар хоккейдани ава. Советрин девирда хоккейдай олимпийский чемпион хъайи В.Фетисова, И.Ларионова гъайиф чгъузав, къалабулух кваз къенин хоккейда авай гъахъсуз амалрилай лугъузва.

Аялрин хоккейда вири ачухдиз пулди гъызлава, ни пул гайитIа, гъадан аял гележек авай командадик кутаза. Алакъунар аваз пул гуз тежезвайбур спортдайни кваз

акъатзава. Им къе обществода ачух, виридаз чизвай гъал хъанва. Ида хъсан нетижадал гъин тийидайди чир хъун, гъисс авун лазим я. Культурадин, спортдиз чи улькведа хейлин пулар гуъза, амма абур файдасуз квахъзава. Абур къилдин ксарин, гъа рекъерай чиновникрин жибириз физва.

Культурадин гъаф деятелри улькведихъ культурадин рекъай дуъзен стратегия хъун герек я лугъузва. Культурадин талукъ цийи закон чарасуз тирди тестикъзава. Культура пешекар тушир, къурулуш чин тийидай дуъшушдин ксарикай миъун герек я. И рекъай кадрияр гъазурун ва желбун важиблу я. Гъа инани государстводин политикада еке гъалатIар ава. Режиссер Н.Бурляева тестикъзавайвал, минкультурадин къвалав гъвай общественный Советда вичи къвалахзавай эхиримжи вад йисан къене адаз акунва: культурадиз руководство гуъвай чиновникрин 95 % культурадикай яргъа ва адакай хабар авачирбур я. Абур гъазузравай къайда чпуруди я.

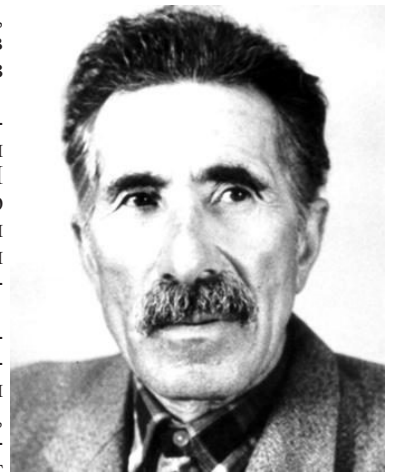
Аквазвай гъаларай, инани вири месэлаяр пулди гъызлава. Садра ам кадрияр хъязвавай къайдадиз килигиз минкультурадиз къвезва. Комиссиядал 30 кас ракурнава, 25-30 йисарин яшра авай жегиляр. Садав суал вугузва: XIX асирдин Россиядин шаиррин тIварар лагъ! Са жавабни авач, къах я. Къвед лагъайдавни и суал вугузва – гъа са нетижа, жаваб авач. Гъа ихътин гъалар ава къе Россиядин гъакъикъатда.

Культурадиз куъмек, фикир герек я, вучиз лагъайтIа Н.Гоголя лагъайвал, девир инсандин руъгъ патал лап чIехи женг физвайди хъанва. Руъгъ набут касдикай я вичиз, я обществодиз са хийирни жедач. Россияда аялринни жегъилрин киностудияр тергнава, вири кинематограф акционироватзавай, приватизироватзавай указ гъазурнава, хусиятда тваз къанзава. Еке гъалатI я. «Кино хусиятда тун бомба хусиятда тур хътин кар я. Вучиз лагъайтIа, кино вич бомбадилаи еке идеологиядин яракъ я», – лугъузва режиссер Н.Бурляева. Ам гъахълу я.

Библейский иудади 2000 йис идалай вилик Иисус 30 серебреникдихъ (пул) маса гана. Римский прокуратор Понтий Пилата ам хашуниз (крест, распятие) акъудна. XX асирда тамара ацукъна СССР чукIурай, гъа системади вичи туретмишай, пуд иудади славянский алам гъихътин къадал гъанватIа аквазва: стхавилин миллетрин арада къиж, душманвал, сад садал гъезеблувал, государствойрин арадани ихтибарсузвал гъатнава.

Ханвай къаб кукIур хъувун четин я. Халкъдин зигъиндай (память) свал атана, хер деринра гъатнава. Бязибур «чун Украинадихъ галаз мус баришугъ хъжеда?» – лугъузва. Низ гъикъван къан хъайитIани, мукъварин кар им туш. Умуд кутаз жезвай са делилин арадал алач. Къузгъунрин гъиле гъатнавай пехъ хъиз, ам вични къе къузгъундин гуънгуъниз атанва. Къенвайбурун руъгериз, къарабрис ивидай хъанвай клуф ягъиз, чеб чпел гъезеблу я. Къе им абурун сенят хъанва. Западдин демократиядин патай славяниз пишкеш. Са пак хиял-фикирни амач. Вири чпула, мичи, жегъен-немдиз ухшамис хъанва.

Д.А.АБДУЛЛАЕВ

И йикъара яшлу шаир, мухбир, чIехи хизандин къил Абдуллаев Дагълар Агъамович рагъметдиз фена.

Лезги къелзавайбуруз ам Къехуъл Дагълар — литературадин лакаб (тахалус) алазни чида, гъикI хъи, адан сифте эсерар гъа и тIвар алаз акъатна. Ахцегъ райондин «Цийи дуьнья», республикадин «Коммунист» газетризд ва маса изданийризни.

Д.А.Абдуллаев Ахцегъ райондин Къехуълрин хуьре 1933-йисуз дидедиз хъана. Ина сифтегъан мектеб, Ахцегъа юкъван школа, Буйнакскда профтехучилище, Москвада Литературадин институт акъалтарна.

Гъаф йисара республикадин «Коммунист» газетда ва Лезги радиода журналиствиле къвалахна.

Адан къелемдикай шииринни поэмайрин «Чанахда варз», «Фикирар», «Гатфарин чил», «Сирнававай булутар», «Цикъвед варз», «Къе булах» лезги чIалал ва Москвада 1967-йисуз урус чIалал «Дагъдин рекъер» ктабар, цудралди очеркарни фелъетонар, рекъерин къейдер, зарисовкаяр, суьгъбетар хкатна.

Д.Абдуллаев РФ-дин писателрин ва журналистрин Союзрин член тир. Адан зегъмет «Зегъметдин ветеран» медаль, маса шабагъар гуналди къейднава.

Шаир алаатI асирдин 80-йисарилай инихъ вичин ватангъилияр куъч хъанвай Мегъарамдуъруьн райондин Гилийрин хуьре яшамис жезвай. Чна рагъметлудан хизандиз, мукъва-къилиризд, вири багърийриз башсагълугъвал гуъза. Шаирдин тIвар чи рикIера гъамишалугъ амукъда.

Райондин «Цийи дуьнья» газетдин редакциядин коллектив

Шаир рикIел хкунин лишан яз, агъадихъ чна адан 4-5 шиир гуъза.

Дагълар АБДУЛЛАЕВ

ВЕСИ

Умуьр затI я, дегъне вацI хъиз авахъдай, Булахар хъиз, дердияр къвез акахъдай. Бъзи йикъар ви тарихда амукъда, Са бязибур гъакI атай хъиз хкахъда.

Кам вегъирла къвачин къаник килиг вун, КIевни ятIа накъвар вун ярх тежервал. Чира мензил жигъиррин жув къекъведай, Саламатдиз элкъвена мад хквервал.

Зи азиз хва, чир авуна, дуьстар яхъ, Дидедин нек хъавзвайбур хуш ксар я. Къвез-къвез чIехи жеридавай бязибур Къене агъу авай шуъшед къапар я.

Гъич садрани чир ийимир винелай ВацIун дегъне, ульчмиш ая муркIар хаз. Хъсанни пис, жуваз ван хъай гафарин Список яхъ, герек къведа бала ваз.

Зун гъамиша галамукъдач далудихъ, Физва суруз ваз и веси авуна. Гъаф къеве гъатайла, хва, атана Хъвач зи сурал са живи къил чIугуна.

Зи весидин гафар рикIел хкведа, Ви умуьрдиз абур гъар сад къеле я. Зи зегъметдин нек я за ваз гайиди, КвадратIа ам вал къведайди леке я.

ЗИ УМУЪРДАЛ РАЗИ Я ЗУН

Зи умуьрдал рази я зун, Кагъраб вичин гъалунал хъиз; Межлисд юкъвал алай ашукъ Вичин устад гафунал хъиз.

Зи умуьрдал рази я зун, Руш лишанлу тупIалдал хъиз; КIул квай яшлу итим Цийиз цвайи кавалдал хъиз.

ХИЯЛДА ЗА МЕСИК ЙИФИЗ

Хиялда за месик йифиз, Ахвари суьст ийир къван; Къиникъай куъз кичIе я аз, Тухуз хъайла тек са чан.

Цийи багълар, никIер, салар... За кумлухра кутуна. Гъун паталди хуьруъз эквер, ВацIарлай сим чIугуна.

Пад-пад ийиз рагар-чархар, Расна шегъре рекъерни. Москвадихъни хуьр галкIуризд, ЧIугуна мад симерни.

Абрухъ гала и зи къуват, ГъакI зи кар, гъакI зи сес. Жуван ихътин намус хуьре Амуькун кеф тушни бес!?

ХАЙИ ХУЬР

Хайи хуьр, вун куъч хъана Дагъдай арандиз. Баябанар элкъуьрна Багъни бустандиз.

ХуьтIуьзни кваз суфрадал Гъар нямет ала. ЧIакъ-пакъ ийиз пичина КIарас цIай ава.

РикIел къвезвай хиялар, Талгъана тан гъикI. Куьгъне хуьр зи вилеркай Каразава икI:

ЧIехи кимел алама Бубайрин къванер. А къванерал элкъвезва Къе хуьруьн нуькIвер.

Цив-цив ийиз рахазва Гъа чпин жуьре: ХуьтIуьз чи гъал жеда гъикI, И къецIил хуьре?

Са кас фена базардиз Лам къачуда лагъана. Дустуни ам, пьян яз, КIула къуна хкана.

Са виш грамм хъвайила, Пул харж ийиз мерд жеда. Ахпа мажиб къведалди, Гъайиф чIугуваз перт жеда.

Гьемдуллагь БАБАЕВ

Севинжи МУРТУЗАЛИЕВА

ЧНА ВАЛДИ ДАМАХЗАВА!

Чаз играми жумартлу хва,
Вун чи езне, вун чи хазна,
Машгьур хьуй вун мадни пара,
Спонсор яз Дагъустанда,
Чи Ахцегьрин пак районда,
Уткем хьана вун, Жигерхан,
Хушбахтвилин нур, Жигерхан!

Агьваллу яз даим азад,
Къазанжияр артух хьуй мад.
Вилик тухуз хуур Луткунар,
Ийизва на халкь гьейранар,
Къиле тухуз агалкьунар,
Къагьримандин алакьунар,
Машгьуриз «Самур», Жигерхан,
Юрдарин абур, Жигерхан

Фикир я халкь авун абад,
Ви ерияр гьуйндур хьуй мад.
Къиле тухуз метлебар шад,
Къени хьуй ви дустар са-сад.
Мергьяматлу рикI, Жигерхан!
Шарвили хьиз жумарт хьайи,
Халкьдиз гьуйрмет, къуват гайи,
Гзаф сагьрай вун, Жигерхан!

Къазахстан, гьам Дагъустан.
Мягькем къуна сад хьиз Ватан.
Къени ийиз багъни- бустан,
Мадни вилик фий, Жигерхан!
Гегьенш хьуй ви мадни юрдар,
Артух хьуй ви берекатар,
Халкь шад авун я ви гьунар,
Камалгьгли нур, Жигерхан!

Медени яз гур майданар,
Къиле тухуз агалкьунар,
Вилик фирай хуур Луткунар!
Хушбахт уьмуьр дьузмиш авун,
Халкьдиз девлет къурмиш авун,
Берекатар артмиш авун,
Вирида ваз алхиш авун,
Гьам я ви гьунар, Жигерхан!!!

МАШГЬУР ХЬАНА ЛУТКУН ХУЬРЕ!...

Твар-ван авай Султановар,
Зегьметчийрик кутаз лувар,
Баркаван яз агалкьунар.
Дагъустанда къалуз гьунар,
Гъалиб хьана совхоздин твар.
Вилик фейла хуур Луткунар,
Чешне хьана ваз, Жигерхан.

Мегьамедагьа, члехи халу,
Директор тир мергьяматлу.
Стха Регьим чешне зарлу,
Халкьдиз куьмек, мягькем далу.
Акурла ваз гьетер нурлу,
Вакай хьана панагь жанлу,
Машгьур хьана твар, Жигерхан,
Хьана вахь гьунар, Жигерхан!

Тешкил ийиз «Самур» майдан,
Куьмекчийр галаз хьсан.
Султановар халкьдиз масан,
Сад Аслан я, садни Русман,
Хкажзавай хайи Ватан,
Бахтатар яз хьуй авадан.
Вилик тухуз кар, Жигерхан!

Лга ЭНБЕР

ВАКАЙ БЕЙКЕФ АКУНАЧ ГЬИЧ САДНИ

(Ахцегьрин ЦРБ-дин
хирургиядин отделенидин
медсестра Аликъулиева Синьорадиз)

Пагь, хесетриз икьван хьсан,
Акурди туш ихьтин инсан,

Сабурувал винедавай,
Акьуллувал бинедавай.

Гъиле рабни памбаг аваз,
Чи уьмуьрда цийи кваг тваз,
Лап инсанрин инсан я ам.
Сагьламвиллиз лейсан я ам.

Бахтатар я, бахтлу хьурай вун мадни,
Вакай бейкеф акунач аз гьич садни.
Уьмуьр патал къиле физвай женгина,
Вун куркур я сес къати из зенгина!

Намус, виждан дегиш тежер къуллугь я,
Элдин гьуйрмет куьтягь тежер дуллух я,
Нефсни гьил хуьн хазинадин сандух я,
Нефс михьидан гъиле куьлег мягькем хьуй!

РикI пайзавай сергьятриз,
Мефтер гагаз нянетри,
Чал квахьзавай миллетрин,
Къайгьуда бес вуь хьурай?!

РИКИ ХАНА

Кас аквазмач гьил къакъажна кваллахдай,
Са гьуйжеткар меслятдивди члалахьдай.
Гуж гудайбур хьанва вири,
Еке къванциз талахьдай.

КЕСИБАР, КУЬН ВИКІЕГЬ ХЬУХЬ

Кесиб я лугьуз ишел-хвал имир,
Гьич масадаз муьгьтеж жемир,
Жуван абур квадар мийир
Куьн викіегь хьухь, эй кесибар.

Масадак тахсир кутамир,
Вилер аваз буьркьуж жемир,
Кел тавуна къул члугвамир,
Куьн акьуллу хьухь, кесибар.

Шапрус члугваз, ички хьваз,
Хизан авай гьални такваз,
Къазанмишайд кваллиз такваз,
Куьн ява жемир, кесибар.

Пул акунмаз вилиз,
Ишлемишиз тушир рекьиз,
Зегьметдин дад чин тийиз
Квал хуьз четин я, кесибар.

Гьуйлелайни тежер рази,
Хизандизни жедай акси,
Нихь аватла паб ихьтин дели,
Гьадан язух я, кесибар.

АЗАН КІЕЛА

Сада хьайитлани кела азан,
Хуьруьв кутур ван хьсан,
Хуьрел алай алуд шейтлан,
Кабулвалмир жеда хьсан.

Азандин ван алай хуьр
Жедайди я рикIиз чими,
Миски, имам авай хуьр
Инанмиш хьухь, жеда къени.

Йикъа вад сеферда азан,
Кел авуртла хуьре жуван,
Хуьрелай алатда агь, яман,
Завал алудиз жемир залан.

Азандин ван атайла,
Инсанар жеда секин
Гьар сефер сада келиз,
Азан мадни жеда ширин.

Регьуж жемир, кела азан,
Хуьрй акьуд жинни шейтлан,
Къуй куь рикле хьурай рагьман,
Алемдин гьал хьурай хьсан.

КапI ийизвай къуьзудни жаван,
Квез Аллагьди къуват гурай.

Сад садалай усанва гьар югь,
Пакадин йикъак гьикI кутан умуд?!
Гуьгьулда даим тлурфанны хар, юргь.
МефтIер гатазва зигьин из набут.

Ярар, дустар яргъаз хьана,
РикI къве патахь аваз хьана,
Арада сергьят цаз-цаз хьана,
Вакай, дуьнья, зи рикI хана.

Гьерекатар зайиф,
Берекатар гьайиф,
Са кар амач алай тариф,
Дуьнья, лагь вун куьз икI хьана?!

ЖЕДА ЗУН

Дуст акурла шад жеда зун,
Цуьквед дибдиз яд жеда зун.
Мягькемариз ватандин герб,
Чатухьандиз чад жеда зун.

Гьар са карда фад жеда зун,
Гатун багьдиз дад жеда зун.
Мягькем къуна куьрпедин къеб,
Лайлайдин баяд жеда зун.

Сада хьайитлани кела азан,
Куь риклериз регьят хьурай.

ДИДЕ ВАТАН ЧЕПЕРИН ХУЬР

Чеперин хуьр, Чеперин хуьр,
Чан чи ватан, Чеперин хуьр.
Чна валди дамахзава,
Авадан хуьй Чеперин хуьр.

Муьртетарни камбар цуьквер,
Еке-еке лацу къванер,
Азан гудай хуш тир сесер,
Авай ватан Чеперин хуьр.

Экуьн къилляй рушар, папар,
Нехирдал физ гваз малар,
Къуьне къуна цурун кварар,
Булахдаллай Чеперин хуьр.

Зулуз хуьре ийиз мехьер,
Кимел межлис – ийиз куьлер,
Бахтлу хьурай жегьил килер,
Ви балаяр, Чеперин хуьр.

Бахтияран манидин ван,
Варидан гъиле къугьваз члагьан,
Мадни хьурай вун авадан,
Чеперин хуьр, чан чи ватан.

Вичихь гала женнетдин дад,
Уьлкведа гьатрай ви ад.
Хьурай вун мадни абад.
Чан чи ватан, Чеперин хуьр.

СА АЛЛАГЬСУЗ УГЬРАШДИ...

Марифат куьз жезватла кур,
Акваз-акваз инсанрин.
Ктула аваз парар агьур,
Къекъезва бул нукьсанрин.

Са Аллагьсуз угьрашди,
Хур аглузва дидедин.
Къарагь алам, тамашди,
«Гъакъ» вахкузва некледин!

Къайгьусуз куьз хьанва куьн,
Инсан лагьай твар алаз.
И йикбал ни гьанва куьн,
Яшаммиш хьухь зар алаз!

ВАФАСУЗ

Куьз къакъатна вун фад завай?
Лугьузва къе цлугьиз за «Вай».
Лагь, вучиз икI къакъатна вун?
Вафасуз, на къве къатна зун.
Тапарарна вуна закай,
Вуч чара ин за кирез кай?

Цийи дуьнья

(Новый мир)
Учредитель:

Администрация
Ахтынского района
Республики Дагестан
Главный редактор
Д.Ш.ШЕРИФАЛИЕВ

Газета перерегистрирована Управлением федеральной службы
по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых
коммуникаций по РД 22 января 2019 г. Регистрационный номер
ПИ № ТУ 05-00401.

Позиция редакции может не совпадать с точкой зрения
авторов, которые несут ответственность за достоверность и
объективность предоставленных для публикации материалов.
Рукописи не рецензируются и не возвращаются. При перепеч-
атке ссылка на «Новый мир» обязательна.

Адрес редакции и издателя:
368730, РД, Ахтынский район,
с. Ахты,
ул. Юсуфа Герейханова, д.33.

Телефон главного редактора
8(988)-654-59-49
Электронная почта газеты:
newworld1928@mail.ru

ИНДЕКС 63312
Газета «Новый мир» сверстана и отпечатана в
ООО «Типография-М» по адресу: г.Дербент,
ул.С.Курбанова, 25. Электронная версия газеты
на сайте <http://akhty-news.ru/>, в разделе Выпуски газет
на сайте администрации района <http://akhty-mr.ru/>

По вопросам качества печати обращаться
в типографию ООО «Типография-М»
Время подписания в печать по графику 14.00.
Подписано в печать 14:00 Газета выходит 52 раза в год.
Тираж 1450 экз. Заказ №